

En ja, die zal het behouden. Die zal het behouden. Want nooit heeft iemand geweten, waarachtig geweten, dat hij in den dood lag, of hij heeft geroepen om het leven. Nooit heeft iemand in de diepte zijn dood voor God bekend, of hij is levend weer opgekomen.

Doorgrond mij dan, o God! — opdat ik „wete“.
E. v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Een pijnlijk pers-incident.

Onder dit opschrift schrijft Prof. Dr. H. H. Kuiper in „De Heraut“ een artikel over een zaak, waar wij ten nauwste bij betrokken zijn.

Wij hopen hierop in ditzelfde nummer te attendeeren.

Wij voeren daarin met den hooggeachtten schrijver geen eigenlijke polemiek.

Daarom volgen we ook de methode van de polemiek niet.

Wij lichten uit zijn artikel hier en daar een passage uit.

Om echter alle misverstand te voorkomen en objectief de meening van prof. Kuiper te doen kennen, nemen we vooral zijn artikel in zijn geheel op.

Dan is ieder in staat om ook het verband van de door ons gegeven fragmenten na te gaan.

Toen we onlangs waarschuwen tegen een polemiek, die door onbroederlijken toen meer afstootte dan won, hadden we het oog niet alleen op polemiek met degenen, die buiten onze kerken staan, maar ook op polemiek in onze kerken zelf. Niet dat we het afkeurden, dat over vraagstukken, die in onze kerken opkomen, in onze kerkelijke pers van gedachten gewisseld wordt en argument tegenover argument wordt gesteld. Een kerkhofstille begeeren we niet; en nog veel minder, dat men zwijgen zal, wanneer men meent, dat denkbeelden verkondigd worden, die voor ons kerkelijk leven niet ongevaarlijk zijn. Maar ook dan dient men, vooral wanneer zulk een strijd in den boezem van onze eigen kerken gevoerd wordt, toch te zorgen, dat de broederlijke toon bewaard blijft en al wat voor den persoon dien men bestrijdt, kraakend zou kunnen wezen, vermeden wordt. Hoeveel nadeel zulk een persoonlijke polemiek aan de zaak des Heeren kan doen, is wel gebleken in onze historie, toen de twee uitnemendste theologen, die we bezaten, Voetius en Maresius, jarenlang een verbitterden strijd tegen elkander hebben gevoerd en elkander hebben aangevallen op zoo kronkelende wijze, dat men zich thans nauwelijks een voorstelling daarvan maken kan. Terveld de vijand voor de deur onzer kerk stond en allerlei gevaarlijke richtingen, het rationalisme van Cartesius en het subjectivisme van Cocceius, onze Theologie bedreigden, bevochten de uitnemendste verdedigers onzer belijdenis elkander met de scherpste en vinnigste wapenen. Heel onze kerkelijke wereld went daardoor in beroering gebracht en onze Kerken hebben het dan ook niet aan pogingen laten ontkomen om aan dien rampspoedigen broedertwist een einde te maken. De smaad, waarmee de wereld spreekt van het „odium theologicum“, den haat der theologen, is niet geheel onverdiend.

Te meer betreuren we het daarom, dat nu ook in onze Kerken zulk een strijd is ontstaan, die er zelfs toe geleid heeft, dat een onzer predikanten zich per missive tot al onze kerkeraden gewend heeft, om te klagen over de wijze, waarop hij in een onzer bladen was aangevallen. Een censurischap over onze zusterorganen wenachen we ons niet aan te matigen; daarom hebben we, hoezeer van meer dan eene zijde hints aangebonden, in dit twist-geding ons dusver niet willen mengen. Maar nu de zaak voor het forum van onze Kerken is gebracht, zou geheel zwijgen toch niet geoorloofd zijn. In het geding over den vroegdoop, waardoor deze strijd ontstaan is, mengen we ons niet. Dr. van der Vaart Smit had in ons „Theologisch Tijdschrift“ een reeks artikelen over den vroegdoop gepubli-

ceerd, die ook naar onze overtuiging historisch niet juist waren en van een Doopsbeschouwing uitgingen, die we zeker niet deelen. Dat de redacteur van „De Reformatie“ hierop critiek leverde was zijn recht, en we zijn hem daarvoor zelfs dankbaar. Maar deze critiek liep ten slotte uit in een persoonlijk aanval op hetgeen Dr. van der Vaart Smit als de niet met name genoemde medewerker onder het opschrift: „van gereformeerde zijde schrijft men ons“ in de „Nieuwe Rotterdammer Courant“ schreef. Het valt niet te ontkennen, dat de wijze, waarop die aanval geschiedde, van zekere persoonlijke verbittering blijk gaf en wat nog meer te betreuren valt, dat aan de lezers de indruk werd gegeven, alsof Dr. van der Vaart Smit de anonieme medewerker was, die nu al jaren lang in dit liberale orgaan onze Gereformeerde Kerken bestookte, de beruchte sluipwesp. Al heeft de redacteur van „De Reformatie“ later meer dan eenmaal verklaard, dat dit zijn bedoeling niet was geweest, we begrijpen toch, dat Dr. van der Vaart Smit zich hierdoor gekrenkt heeft gevoeld en den verkeerden indruk die hierdoor gewekt was, van zich heeft willen afweten. Zelfs had hij er recht op, dat het blad, dat hem persoonlijk had aangevallen, zijn protest had opgenomen, evenals zijne verklaring, dat hij de beruchte „correspondent“ uit vroeger jaren niet was.

Of de weg, dien Dr. van der Vaart Smit koos, om nu dit hem, gelijk hij schreef, door de redactie geweigerd werd, een missive te richten tot al onze kerkeraden in Nederland, niet alleen om dien verkeerden indruk weg te nemen, maar ook om zijn beklag te doen over de onbroederlijke wijze, waarop de redacteur van „De Reformatie“ hem had aangevallen, betwijfelen we, vooral waar aan het slot van deze missive de kerkeraden werden opgeroepen, als een soort eeraad over dit geschil uitspraak te doen. Iets wat er reeds toe geleid heeft, dat sommige dezer Kerkeraden moties over dit verschil gingen aannemen en deze motie publiceerden. Al achten ook wij het zeer wenschelijk, dat, wanneer zulk een verschil bestaat, over en weer een eeraad benoemd wordt, die na beide partijen gehoord te hebben, uitspraak doet, de idee, dat alle kerkeraden in Nederland als eeraaden zouden optreden en zich zouden uitspreken in zulk een geding, is een onmogelijke eisch. Een eeraad zou toch nooit uitspraak mogen doen op de aanklacht van de ééne partij, maar beide partijen moeten hooren. En hoe zou dit door onze meer dan 700 kerkeraden kunnen geschieden? We beweren daarom niet, dat de Kerken zich nooit over zulk een persgeding mogen uitspreken; wat Prof. Grosheide onlangs in het „Noord-Hollandsch Kerkblad“ schreef over de roeping der Kerk tegenover de pers, zijn we geheel met hem eens. Wanneer iemand meent, in de pers onbroederlijk te zijn behandeld, dan heeft hij het recht, zich daarover bij de Kerk te beklagen, maar dan moet dit geschieden bij den Kerkeraad, waaronder de redacteur van het blad, waartegen hij bezwaar heeft, behoort. En dan niet om zulk een kerkeraad tot een eeraad te maken, wat een kerkeraad nooit kan zijn, maar opdat de ambtsdragers, door Christus gesteld over de gemeente, oordeelen over deze klacht, en wanneer ze deze klacht juist achten, den broeder persredacteur, die zich misgaan heeft, tot erkenning van zijn ongelijk en tot verzoening te bewegen. Dat een kerkeraad nooit een eeraad kan zijn, is duidelijk. Een eeraad heeft geen zeggenschap uit eigen hoofde, maar alleen omdat beide partijen goedvinden aan dien eeraad de beslissing van het geschil op te dragen. Een kerkeraad, die over zulk een klacht te oordeelen heeft, doet dit niet omdat beide partijen dit goedvinden, maar krachtens de autoriteit door Christus hem verleend.

Zoo dreigt niet alleen dit persincident, door de wending, die Dr. van der Vaart Smit er aan gaf, ons kerkelijk recht te vertroebelen, maar het toont ook, hoe hier een persoonlijke verbittering aan het woord is, die onder Christenbroeders niet behoort voor te komen en daardoor smaad over Christus naam brengt. De droeve gevolgen, die dit persincident hebben gehad, mogen wel tot een waarschuwing strekken aan degenen, die geroepen zijn om in de pers leiding te geven, om voor zulke persoonlijke aanvallen zich te wachten.

Op het vraagstuk, of het wenschelijk is, dat Gereformeerde predikanten als correspondent of medewerker van een liberaal blad optreden — een vraag, die ook bij dit geding ter sprake is gekomen — zullen we thans niet ingaan. We willen die vraag liever in

een afzonderlijk artikel bespreken. Onze bedoeling was thans alleen om nogmaals naar aanleiding van dit persincident onze persredactoren de bede aan het hart te leggen, dat zij alles mijden wat tot zulke persincidenten kan leiden, die niet alleen aan de wereld, maar ook aan ons Gereformeerde volk ergernis geven.

Bede om een vijfvoudig corrigendum.

„Bede om een dubbel corrigendum.“

Zoo betitelde wijlen Dr. A. Kuiper een geslacht, waarin hij tegen voorstellingen van Dr. Bronsveld op kwam.

Geen ongeoorloofde zelfverdediging, maar bijzondere hoogachting voor den persoon van Dr. Bronsveld gaf hem die woorden in de pen.

En nu ik aanstellen maak om te doen, wat ik nu nimmer heb gedaan en wat ik om veel liefs ook nooit had willen doen, n.l. polemiseren met den Hoofdredeur van „De Heraut“ voel ik mij, opdat men zich in mijn gevoelen niet vergisse, veilig door het illustratie voorbeeld van Dr. A. Kuiper Sr te volgen en het uitspreken van mijn bezwaren als een „bede“ aan te dienen.

Dr. A. Kuiper kon nooit voor Dr. Bronsveld dat hooge respect hebben, dat ik Prof. Dr. H. H. Kuiper toedraag.

Eens was hij mijn leermeester, aan wiens invloed ik voor mijn vorming zooveel heb te danken. Thans ben ik zijn ambigenoot, maar het is ver van mij, dat ik mij als collega ooit met hem op één lijn zou willen stellen. Trouwens is hij niet facile primus inter pares. Toen ik in het vorige nummer schreef, dat onze betroude Geesink zich gegriefd gevoelde, als men er van sprak, dat de Vrije Universiteit slechts mannen van de middelmaat had overgehouden en dat hem dit leed deed ook om zichzelf, maar nog het meest om anderen, dacht ik daarbij speciaal aan Dr. H. H. Kuiper. Omdat mijn gemoedsstemming op het oogenblik schier het tegenovergestelde van een publieumstemming is, heeft het misschien te meer waarde, dat ik dit thans uitspreek. En ik ben ervan overtuigd, dat ik hiermee vertolk, wat allen denken, die hem van nabij kennen. Het verheugt mij zelfs hem dit, nu hij weer zoover hersteld is, dat hij ook zijn academischen arbeid kan hervatten en nu hij niet jubileert — immers moet van jubileumtaal in den regel een grooter of kleiner procent worden afgetrokken — dit te kunnen zeurzen.

Ik schrijf dit allerminst om hem te vleien.

Een vleier ben ik nooit geweest. Zal het ook nooit worden. Heb er geen aanleg voor. Betreur het zelf niet, dat ik dien aanleg mis.

Daarom zal allicht mijn getuigenis door hem als oprecht worden aanvaard.

Daarom zal hij het verstaan, dat ik het woord „bede“ boven eenig ander prefereer.

Hij geloof mij; ik ben er niet ongevoelig voor, dat hij in de perspolemie, welke ik tegen Dr. v. d. Vaart Smit meende te moeten voeren, mij zakelijk in het gelijk en mijn geachten opponent in het ongelijk stelde.

Zulk een uitspraak van hem, die in de dogmatiek zeker niet minder goed thuis is dan in de kerkhistorie en het kerkrecht, heeft hooge waarde.

Maar wanneer hij daartegenover de beschuldigingen van Dr. v. d. V. S. tegen den vorm van mijn polemiek feitelijk hem geheel in het gelijk en mij vrijwel geheel in het ongelijk stelt, is dit naar mijn innigst gevoelen even onverdiend als schrijnend. Ofschoon — ik haast mij er dit bij te voegen — ik er van verzekert ben, dat het niet zijn bedoeling was om te schrijnen.

Vandaar, dat ik mijn bede om een corrigendum tot hem richt.

Zelfs om een vijfvoudig corrigendum.

Want ik kan het niet anders zien of hij argumenteert uit een vijfvoudige vergissing.

stellen, zoo van ganacher harte zich verdiepen in de persoonlijkheid van den Heiland, dat hij een vriend bij zich heeft in de cel. . . . Nu wil hij in zijne verlatenheid een poging doen, om den Heiland bij zich te noodigen in de cel van den misdadiger. Hulpmiddelen heeft hij niet bij de hand, hij moet uit eigen binnenste hem doen opstaan. Met de herinneringen van zijne kinderjaren, met hetgeen nog is blijven hangen van de catechisatie, met de brokstukken van hetgeen hij heeft gelezen, bovenal met hetgeen zijne moeder uit den bijbel vertelde, wil hij het er op wagen, den Heer Jezus zoo lang te roepen, totdat hij komt.

Nu begon de ter dood veroordeelde Farleighter te schrijven, zooveel in zijn vermogen was. . . . Hij vroeg niet, of het de Heiland uit de boeken was. Zijn Heiland was het, zooals deze leefde in hem, zooals hij hem, juist hem kon verlossen. Zoo ging het dezen armen zondaar in het klein, gelijk het met de volkeren in het groot gaat: al is het niet altijd de geschiedkundige Jezus die als Heiland wordt erkend, zoo wordt toch de Heiland, in wien men geloof, eene geschiedkundige persoonlijkheid, daar hij door middel van het gemoedsleven der menschen de wereldgeschiedenis leidt. Hij, van wien in het boek staat geschreven, is het niet voor iedereen; maar hij, zooals hij leeft in het binnenste. Dit is ook het geheim van de eeuwige kracht van den Heiland, dat hij voor elke mensch datgene is, waaraan zulk een mensch juist behoefte heeft.”

Als hij na weken klaar is, legt de celbewoner de beschreven vellen in een omslag en schrijft erop: I.N.R.I. (Jezus de Nazarener, de Koning der Joden).

Daardoor is incident geschied. En hoe ga meele zijde v hoezeer ik o leiding om of nu een zoo t zulk een von ik hoop it blind van 4 Ja tegen Dr v.

Ik heb mij Wanneer h onverantwoor dit, wanneer leen verantw

Ware het zulk een een kimen, maar verder doorg leiden, zie ik Mijn genon ik daardoor

Wat ik nu V. S., maar Heraut“ ger

Wellicht h nog een goet De beschul kerken een behoorden te mutuelle“.

Welnu, dit toekent niets daarvan.

De Hoofdr niet de bes of mij gesp

En ik; hi hij geen lett oog hoop te paste vrijmo

Stellig we Waar ik i „bede“ aan voegt, hem spreken.

Hooggelee (ij vergel Dr v. d. V. eeuw gevoe schrijft: „He miek aan d blaken in t theologen, d lang een ve vuerd en elk wijen, dat i daarvan im onzer kerk

rationalisme Cocceius, m uemendste de scherpste wereld war Kerken heb ontkomen o einde te ma van het „o

is niet gel daarom, dat (spatiëring geloid heeft stve tot a

Rosegger natuurlijk „ misdadiger rang, zelfs doen. En al fantasieën, kunnen ges neurende h

Vooral in dachten vo-Jezus b.v., knaap verte daar veel v

Als hij J stult hij zie keuze van u wagen, is niet te h laat zij kon ootmoed en kracht en l

zooals men kunnen nie hoorlijke g kribde, kas zacht en s

broed, wit praht, god Joden, vee krachtig, e haard om

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur

door

W. M. L. E. COINTRE.

XVII

Rosegger heeft in zijn roman, verschenen in 1905, in het Nederlandsch vertaald onder den titel „I.N.R.I. De blijde boodschap van een armen zondaar“, een, juist door den vorm, waarin hij zijn werk kleedde, aandoenlijk Jezus-beeld geteekend. Hoofdpersoon is een ter dood veroordeelde misdadiger, die in de gevangenis, in zijn doodsangst en zielsrust, roept om een priester, niet zoozeer, omdat hij behoefte heeft aan een biechtvader, als wel aan een mensch, tot wien hij zich uitspreken kan. Dat praten helpt niet veel, hoezeer hij ook behoefte heeft aan troost. Zijn slotvraag aan den priester is er ééne om. . . een Nieuw Testament. Dat vooral, omdat hij zich nu herinnert, dat destijds zijn moeder niets liever deed dan daartoe hem voorlezen. Met een Nieuw Testament zou hij zich weer dicht bij haar, als thuis, gevoelen. Maar, natuurlijk, aan dat verzoek wordt niet voldaan, wat stichtelijke lectuur kan hij krijgen. Die hij dan ook krijgt, maar daardoor gaat hij juist tmeer hongeren naar het ware, geestelijke brood en trekt hij zich in zijn herinnering terug, waarbij m. n. zijn moeder als in levenden lijve hem bijstaan komt; in 't bijzonder haar vertellingen van het

leven van den Heiland treden hem dan o zoo helder voor den geest. En door dat alles flitst het, als een lichtstraal, door zijn duisternis: „geheel en al heeft God mij nog niet verlaten“. In den droom keert hij dan nog eens terug naar huis en vindt zijn moeder, die hem, als van ouds, begint te vertellen van Jezus. Bij 't ontwaken klinkt de zachte stem van zijn moeder hem nog in de ooren: „mijn kind, houd je aan Jezus“.

Daarna verschijnt hem des nachts zijn moeder, die iemand bij zich heeft en tot hem zegt: „Koenraad, hier breng ik je een goeden kennis“.

„Toen hij hare hand wilde grijpen, was zij er niet meer. Wel stond, midden in de half verlichte cel, de Heer Jezus. Zijn wit gewaad hing tot op den grond, zijne lange haren lagen over zijne schouders, zijn stralend gelaat was naar Koenraad gekerd.“

Toen de veroordeelde „achtentals wakker werd, was zijn gemoed van blijdschap vol. In dien nacht had hij zich gelukkig gevoeld. Vlug sprong hij van zijne legerstede: Hemelsehe gestalte, u laat ik niet meer los.“

Hem was eensklaps duidelijk geworden iets, waarvan hij zich tot nog toe nauwelijks bewust was geweest. Hij wil de toevlucht nemen tot den Heiland. Hij wil geheel opgaan in Jezus, in wien alles verenigd was wat vroeger zijne zaligheid had nitgemaakt en het weder worden moest: zijne moeder, zijn onschuldige jeugd, zijn blij geloof, zijn rust, zijn hoop, zijn eeuwige leven. Nu weet hij het; hij zal een boek over Jezus schrijven.

Niet alsof hij een werk van letterkundige waarde zou kunnen leveren; dat kan hij niet, hij denkt er zelfs niet aan. Maar hij wil den Heer zich zoo levendig voor ogen

Onze bedoeling is
aanleiding van
en de bede aan
ten wat tot zulke
alleen aan de
eerde volk ergen

er een geschied
tr Bronsveld op

maar bijzonden
tr Bronsveld gaf

oen, wat ik nog
d liefs ook nog
den Hoofdrede
dat men zich in
loor het illustre
digen en het un-
bede" aan te

tr Bronsveld dat
tr H. H. Kuyp

wiens invloed is
aken. Thans heb
van mij, dat ik
lijen zou willen
nus inter parer
ef, dat onze be-

als men er van
als mannen van
lat hem dit leed
eest om anderen
Kuyper. Omdat
nblik schier het
nning is, heeft
k dit thans uit
ik hiermee ver-
nabij kennen. He-
reer zoover her-
hen arbeid kan
miners moet van
of kleiner pro-
kunnen zeggen
delen.

al het ook nood
tefreur het zelf

door hem als
et woord „bede“

ongevoelig voor
tegen Dr v. d.
zij zakelijk in het
d ongelijk stelde
in de dogmatiek
de kerkhistorie

beschuldigingen
in mijn polemiek
ij vrijwel geheel
innigst gevoelen
oon ik haast
verzekerd ben,
schrijven.

corrigendum tot

in.

hij argumenteert

liepen in de per-
vriend bij zich
verlatenheid een
e noodigen in de
heeft hij niet bij
m doen opstaan.
ren, met hetgeen
le, met de brok-
lovet met het-
le, wil hij het er
roepen, tot dat hij

reikner te schrij-
Hij vroeg niet,
ijn Heiland was
h e m, juist hem
n zondaar in het
groot gaat: al is
die als Heiland
ad, in wien me-
kheid, daar hij
er menschen de
n het boek staat
ar hij, zondaar
t geheim van de
t hij voor elke
nensch juist be-

thewoner de be-
ft erop: I.N.R.I.
len).

Daardoor is een nieuw, althans voor mij, pijnlijk pers-
incident geschapen.

En hoe gaarne ik ook de discussie over deze for-
merle zijde van de polemiek geheel had laten rusten,
hoezeer ik ook weerstand heb geboden aan de ver-
leiding om op andere persuitingen kritiek te oefenen,
nu een zoo gezaghebbend man als de Hoofredacteur
zulk een vormis over mij velde, mag ik niet zwijgen.

Ik hoop mij aan mijn voornemen, dat ik in ons
blad van 4 Jan. j.l. kenbaar maakte, om mij niet verder
tegen Dr v. d. V. S. te verweren, streng te houden.

Ik heb mij vrijwillig en eenzijdig ontwapend.
Wanneer het de landdefensie betreft, moge zoo iets
onverantwoordelijk zijn, in den geestelijken strijd is
dit, wanneer hij vleeschelijk dreigt te worden, niet al-
leen verantwoord, maar zelfs geboden.

Ware het mij om „Rechthaberet“ te doen, dan zou
zulk een eenzijdige ontwapening nadeel kunnen bete-
kenen, maar waar ik, zooals ik zeide, vreesde, dat
verder doorgevoerde polemiek licht tot twisting zou
leiden, zie ik er vooral voordeel in.

Mijn genomen besluit spijt mij dan ook niet, al ben
ik daardoor naar vele kanten gebonden.

Wat ik nu schrijf is niet aan het adres van Dr v. d.
V. S., maar aan dat van den Hoofredacteur van „De
Heraut“ gericht.

Wellicht heeft deze discussie ook in ander opzicht
nog een goede zijde.

De beschuldiging is wel vernomen, dat er in onze
kerken een kliekgeest heerscht, dat zij die leiding
behoorden te geven bezeten zijn door een „adoration
mutuelle“.

Welnu, dit nieuwe persincident, hoe pijnlijk ook, be-
toekent niets meer of minder dan een logenstraffing
daarvan.

De Hoofredacteur van „De Heraut“ heeft waarlijk
niet de beschermende vleugelen over mij uitgespreid
of mij gespaard.

En ik, hoewel ik den eerbied hem verschuldigd,
hij geen letter, welke mij uit de pen vloeit, uit het
oog hoop te verliezen, zal ook van mijn zijde de ge-
paste vrijmoedigheid niet wegwerpen.

Stellig wordt het door hem niet anders begeerd.

Waar ik na deze inleiding er toe overga hem mijn
„bede“ aan te bieden, zal ik, gelijk het bij een „bede“
voegt, hem in het vervolg van mijn artikel ook aan-
spreken.

Hooggeleerde Kuyper,

Gij vergelijkt in Uw artikel de polemiek tussen
Dr v. d. V. S. en mij bij den strijd, welke in vroeger
eew gevoerd is tussen Voetius en Maresius. Gij
schrijft: „Hoeveel nadeel zulk een persoonlijke pole-
miek aan de zaak des Heeren kan doen, is wel ge-
bleken in onze historie, toen de twee uitnemendste
theologen, die we bezaten, Voetius en Maresius, jaren-
lang een verbitterden strijd tegen elkander hebben ge-
voerd en elkander hebben aangevallen op zoo krenkende
wijze, dat men zich thans nauwelijks een voorstelling
daarvan maken kan. Terwijl de vijand voor de deur
onzer kerk stond en allerlei gevaarlijke richtingen, het
rationalisme van Cartesius en het subjectivisme van
Focierius, onze Theologie bedreigden, bevochten de uit-
nemendste verdedigers onzer belijdenis elkander met
de scherpste en vinnigste wapenen. Heel onze kerkelijke
wereld werd daardoor in beroering gebracht en onze
Kerken hebben het dan ook niet aan pogingen laten
ontbreken om aan dien rampspoedigen broedertwist een
vande te maken. De smaad, waarmee de wereld spreekt
van het „odium theologicum“, den haat der theologen,
is niet geheel onverdiend. Te meer betreuren we het
daarom, dat nu ook in onze Kerken zulk een strijd
(opaliëring van mij, H.) is ontstaan, die er zelfs toe
geleid heeft, dat een onzer predikanten zich per mis-
sive tot al onze kerkeraden gewend heeft, om te

Rosegger heeft zich, door deze wijze van inkleeding,
natuurlijk een groote mate van vrijheid veroverd: zijn
misdadiger moest het alles immers, naar zijn herinne-
ring, zelfs zonder het bezit van een Nieuw Testament,
doen. En alle afwijkingen van het Bijbelsch verhaal, alle
fantasies, waarvan een ruim gebruik wordt gemaakt,
kunnen geschoven worden op de het alles alzo combi-
nerende herinnering van den gevangen schrijver.

Vooral in het eerste gedeelte komen vele apocryphe
gedachten voor. Zoo zou, naar het hier-geteekende beeld,
Jezus h.v., tijdens zijn verblijf in Egypte, als tienjarige
knaap vertoefd hebben aan het hof van den Pharao en
daar veel wijsheid hebben opgedaan, etc.

Als hij Jezus' optreden onder het volk beschrijven gaat,
stuit hij zich vrijwel aan het Schriftgegeven aan. Na de
keuze van Zijn discipelen heet het als volgt: „Hoe zal ik
nu wagen, den Meester te tekenen! Zijne persoonlijkheid
is niet te beschrijven. Niemand, die haar heeft ontmoet,
laat zij kund. Zij is overweldigend, niet alleen door haar
oetmoed en zachtheid, veel meer nog door haar werk-
kracht en haren toorn, heilig gloeiende verontwaardiging
zooals men elders niet heeft aanschouwd. De menschen
kunnen niet genoeg zien naar den man met de slanke, de
beerlijke gestalte. Daar is zijn hoofd met de licht ge-
krulde, kastanjebrune haren, die op zij en van achteren
zicht en licht afvallen op de schouders. Daar is zijn
breed, wit voorhoofd, dat, beschadwd door die lokken-
praet, geen zonnestraal kan verbranden. Niet als bij de
Joden, veelteer gelijk bij de Grieken is de neus recht en
krachtig, en de volle, roode lippen zijn door een dichten
baard ongevien. En dan die oogen, die groote, zachte

klagen over de wijze, waarop hij in een onzer bladen
was aangevallen“.

Dit doet mij vragen: wordt door deze vergelijking
aan de bedoelde polemiek geen proportiën opgedrongen,
die zij in geen geval heeft? Zelf hebt gij daarvan blij-
baar iets gevoeld, toen gij zeidet, dat men zich van
de krenkende wijze, waarop Voetius en Maresius elkan-
der aanvielen, thans nauwelijks een voorstelling maken
kan. Behoorde dit alleen geen reden te zijn om tusschen
de beide gevallen geen parallel te trekken? Trouwens,
wanneer men kennis neemt van de wijze, waarop heden
ten dage wel polemiek wordt gevoerd (en dan heb ik
volstrekt niet het oog op de bestrijdingsmethode door
de socialistische en communistische pers, maar ik denk
b.v. aan de artikelen in „De Maasbode“ van de vorige
week, waarin prof. Dr. van Bakel onderhanden werd
genomen om zijn kritiek op een boek van pr. Dr. van
Ginneken) dan verstout ik mij om te beweren, dat
noch door mij noch zelfs door mijn opponent „de
scherpste en vinnigste wapenen“, welke in onzen tijd
worden gebruikt, voor den dag werden gehaald.

Maar dit niet alleen.

Hebben Voetius en Maresius jarenlang elkander be-
streden, het was U immers bekend, dat dit allerminst
in mijn bedoeling lag. In „De Reformatie“ van 4 Jan.
j.l. gaf ik uitdrukkelijk te verstaan, dat ik van mijn
kant de polemiek op het onderhavige punt afbrak. En
dat niet uit zekere hooggevoelendheid, omdat ik met
mijn opponent niets meer van doen wilde hebben,
maar louter en alleen om den broederlijken
vrede niet in gevaar te brengen. Mag ik, wat
ik toen schreef, nog eens laten afdrucken? Ik ver-
klaarde dan:

„Inmiddels wil ik van mijn kant die onverkwikkelijke
geschiedenis niet langer laten voortduren.“

Ons blad moet op dit punt met een schoone lei het
nieuwe jaar ingaan.

Het kan noodig zijn het optreden van eenigen broe-
der openlijk af te keuren.

Niemand minder dan de apostel Paulus ging hierin
voor.

Maar aanhouden tot dat die broeder ongelijk heeft
bekend is o. i. niet geoorloofd.

Dat zou het karakter krijgen van twisten.

En Gods Woord leert het ons: doet geen ding door
twisting of ijdele eer.

Daarom wil ik verder over de zaak heen stappen.

Niet... mits Dr v. d. V. S. het ook doet.

Maar zonder enig mits.

Mocht ik Dr v. d. V. S. in eenig opzicht beledigd heb-
ben — dit zou dan tegen mijn bedoeling in zijn geschied
en ik ben er mij niet van bewust — dan bied ik hem bij
deze gaarne mijn verontschuldiging aan.

Waar ik mij door verschillende zijner uittalingen in
publieken, maar meer nog in partikulieren geschrifte
gekrenkt voel, is hem dit mijnerzijds, ook zonder dat
hij er eenig excuus voor vraagt, van harte vergeven.

Zal ik in de artikelenreeks, waarin ik de stelling be-
strijd, dat de ouders bij den doop van hun kinderen ook
zelf mee den doop ontvangen, uit den aard der zaak
meermalen den naam van Dr v. d. V. S. moeten noe-
men, zoo bedenke men, dat ik precies hetzelfde zou
neerschrijven, indien een ander die stelling had ver-
kondigd en er dies geen aasje persoonlijks in schuilt.
Men leze desnoods voor Dr v. d. V. S.: Willemsse of
Pieterse.

Bij het begin des jaars reiken we dan Dr v. d. V. S.
publiekelijk de broederhand toe, een hand trouwens die
alties broederhand bleef en nooit werd ingetrokken.

P. S. Na het afdrucken van het boven-
staande ontvang ik de circulaire, door
Dr v. d. V. S. aan de Kerkeraden geadres-
seerd. De groote felheid en de vele on-
redelijkheden in dit stuk geven mij
nochtans geen aanleiding aan mijn
artikel iets te veranderen of toe te
voegen. Ik wil ook nu vooral het laas-
te gedeelte onderlijnen.

Of er in de geschiedenis onzer kerkelijke pers een
voorbeeld van zulk een vrijwillige en eenzijdige ont-
wapening bestaat, weet ik niet. Ik was het mij vol-

oogen met het ongewone vuur. Een vuur, dat helder en
warm schijnt in het gewone leven, maar somtijds straalt
in krachtigen gloed van geluk, of in misnoegen flinkt,
gelijk het onweer van den Libanon in den zomernacht“.

Onze gevangene leeft dan heel Jezus' leven als opnieuw
mee, vergezelt Hem a. h. w. op Zijn tochten en laat Zijn
werken ons zien, Zijn woorden hooren. Het heeft geen
zin dat alles breeder nu na te gaan. Het slot, Jezus' laas-
te woord vóór zijn Hemelvaart, luidt aldus:

„Gaaf dan nu heen. Begeef u naar de armen en ver-
troost hen, naar de zondaren en heert hen op. Gaaf naar
alle volkeren en heert hen al hetgeen ik u heb gezegd. Wie
in mij gelooft, zal zalig zijn. Ik ben de weg, de waarheid
en het leven. Ik ga nu tot den Vader. Mijn geest en mijn
kracht laat ik u na: voor de oogen mijn licht, voor de
jongen mijn woord, voor de harten mijn liefde. En voor
de zondaren genade...“

Daarna lezen wij dit gebed van den ter dood veroor-
deelden, leven-van-Jezus-schrijver: „God en Vader. Ik
dank u, dat gij mij het voorrecht hebt geschonken, het
leven, lijden en de opstanding van uw eniggeboren
Zoon te overdenken, en in zijn woorden en beloften ver-
kwikking te vinden in dezen tijd vol angst. In de kwel-
lende onzekerheid, die verschrikkelijker is dan de dood,
heb ik moed geput uit de machtige lessen des levens en
troost gevonden in de verschijning van mijnen Verlos-
ser. De heilige boetelingen hebben mijn hoop versterkt.
Ter wille van den gekruisigde Heiland, O Heer, vervul
het hart van mijn koning met mededoogen; of als 't God
wil, sterven, dan zooals Dismas stierf. † Alleen vergeving
in Jezus' naam roep ik tot u, o Vader, smeek ik om ge-

komen bewinst, dat het afzien van verdere verdediging
voor mij onaangename gevolgen kon hebben. Deze zijn
ook niet uitgebleven. Toch heb ik geen berouw over
die daad. Mijn verlangen om broedertwist te voor-
komen is er sedert 4 Januari eer sterker dan zwakker
op geworden. Maar geloof U nu ook niet, dat, indien
hetzij Voetius hetzij Maresius zich had vermand om
een dergelijk besluit te nemen, hun strijd een geheel
ander verloop zou hebben gehad? Daarom gaat dunkt
mij de vergelijking door U getrokken, mank. Ze wekt
een overdreven voorstelling van het geschil. Het doet
mij werkelijk leed, dat Gij Uw lezers aan mijn ver-
klaring met geen woord hebt herinnerd. Natuurlijk is
opzet Uwerzijds hier buitengesloten. Toch geloof ik,
dat bij een zuivere beoordeeling mijn artikel van 4 Jan.
mee als voornamelijk faktor heeft te gelden.

Mijn bede om een eerste corrigendum
komt dan ook hierop neer: zoudt Gij niet
willen erkennen, dat Uw vergelijking
aan de gevoerde polemiek een al te don-
ker aanzien gaf?

Vervolgens.

Ik lees in Uw artikel: „Maar deze kritiek liep ten slotte
uit in een persoonlijke aanval op hetgeen Dr van der
Vaart Smit als de niet met name genoemde medewerker
onder het opschrift: „van gereformeerde zijde schrijft
men ons“ in de Nieuwe Rotterdammer Cou-
rant schreef. Het valt niet te ontkennen, dat de wijze,
waarop die aanval geschiedde van zekere persoonlijke
verbittering blijk gaf“.

Vooral de laatste woorden troffen mij pijnlijk.

Om van zekere persoonlijke verbittering blijk te ge-
ven, moet die er ook zijn.

En nu kan ik U in alle oprechtheid verzekeren, dat ook
zelfs een wortel van bitterheid jegens Dr v. d. V. S. in
mijn hart niet wordt of werd gevonden.

Ik ken U te goed, dan dat Gij deze verzekering niet
aanstands van mij zoudt willen aanvaarden.

Toch meen ik van de waarheid daarvan tot op zekere
hoogte zelfs het bewijs te kunnen leveren.

Zekere persoonlijke verbittering onderstelt toch altijd
een persoonlijke relatie.

Welnu, een bepaald persoonlijke relatie heeft er tus-
schen Dr v. d. V. S. en mij nooit bestaan.

Daarvoor ken ik hem te weinig.

De keeren, dat ik hem in mijn leven ontmoette, zijn ge-
makkelijk te tellen. Als ik hem soms heb gesproken, was
dit steeds vluchtig en immer bij gelegenheid van ver-
gaderingen. Indien ik mij niet vergis, heb ik slechts een-
maal geschreven — en dat juist in de laatste maanden
en in mijn kwaliteit van redacteur. Ik heb er niet het
minste bezwaar tegen, indien hij dit schrijven zou willen
publiceeren. Velen, die jarenlang vertrouwelijk met mij
hebben omgegaan, hebben mij nog nooit over Dr v. d. V. S.
hooren spreken, wat toch licht zou zijn geschied, indien
er „zekere persoonlijke verbittering“ in mij huisde. In
den omgang met enkele anderen kwam het gesprek wel-
eens op hem. En ofschoon ik het over het geheel niet
raadzaam acht, dat partikuliere gesprekken op de pu-
blike markt komen, durf ik in dit geval wel voor te stel-
len: indien iemand ooit zekere persoonlijke verbittering
jegens Dr v. d. V. S. bij mij ontwaarde, zal hij mij een
genoegen doen dit openlijk uit te spreken. Ik stel de ko-
lommen van deze rubriek daarvoor te zijner beschikking.

Nee, wanneer ik kritiek op hem oefende, was dit louter
en alleen om wat hij SCHREEF. En dan was mijn
kritiek in persoonlijk gesprek altijd zachter dan die in de
pers. Trouwens, dat is zoo mijn gewoonte. In de pers
heeft men de problemen scherp te stellen, zoodat ieder ze
begrijpt. Tegenover vertrouwden is zulk een scherpe
probleemstelling nieraard niet zoo nodig. Men spreekt
daarbij ook niet in het algemeen belang, iets, wat in de
pers steeds moet gebeuren.

Om de bezadigdheid, waarmee Gij de pen voert, kan ik

nade, om genade voor den zondaar. Amen“.

Dit boek heeft juist vanwege deze zeer eigenaardige
inkleeding en de dichterlijke vrijheid, die de schrijver er
zich in veroorlooft, veel tegenspraak ondervonden.
Rosegger zelf echter heeft het verdedigd als een „waar-
achtige, persoonlijke belijdenis“ en als „de geconcen-
treerde grondstemming van al zijn geschriften en het
grondideaal van zijn levenshouding“.

Ondanks ook alle bezwaren onzerzijds, die zich, zoo-
als verstaanbaar, bovenal richten tegen de zoo subjectieve
trekken van dit Jezus-beeld, dient erkend, dat Rosegger
een schoonen greep deed, toen hij een Heiland teekende,
die ook wist door te dringen tot binnen de gevangenis-
muren om Zich over te buigen tot een ter dood veroor-
deelden misdadiger. Diè trek draagt i. e. g. het beeld van
den Christus der Schriften ook.

† Tot recht verstand diene, dat een verzoek om gratie tot
den koning gericht was. Dismas is de moordenaar aan het
kruis.

1) Vertaling van Dr J. Harderschee. Tweede druk. Amster-
dam, Van Holkema en Warendorf. (z.j.).

2) A.w. pg. 19/21.

3) A.w. pg. 110/1.

4) A.w. pg. 240/1.

5) Zie: Jezus im Urteil der Jahrhunderte, von Gustav Pfann-
müller, pg. 464.